

Жаз башыны эмда Урунуу байрамы бла, багъалы жамауат!

Байрым кюн, хычауман ай (май), 1, 2026 жыл

№ 53 (21722)

ЗАМАН

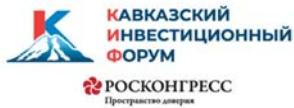
Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

«Инвестицияла бла байламлы ишни игилендире барлыкъбыз»

Кавказ Инвестиция форуму кезиунде Къабарты-Малкъарны кермиюн РФ-ни Правительствоосууну Председатели Михаил Мишустин жокълаганды, деп билдиреди республиканы оюучусуну МАХ-да энчи каналында.

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Михаил Владимировични инвестиция проектле бла шагъарейлендиргенди.

Алайды да, санаторийлени бла къонакъ юйлени къурулушларын бардырырга, алгыннгыкъыланы да жангытырга белгиленеди. 2030 жылга бир жолга 10 минг адам солурча жерле къураллыкъдыла.

Республиканы инвестиция жаны бла уллу онглары бардыла. Анга уа экономиканы тутхучу айнуу себеплик этеди. Бу бйомзделе ёсёу болгъанына былтырны эмда быйыл-

ны юч айыны эсеплери шагъатлыкъ этедиле.

Халкыны фйдалары да ёсе барадыла. Тёрт айга ала былтырны ол кезиунден эсе 111 процентте кебейгендиле, ахча бла тергегенде, 854 миллион сом къошулганды.

2019 жылдан бери республиканы ВРП-сы эки кереге ёсгенди. Эл молкде, къурулушда, розница сатыулауда да керюмдюлеге къошула барады. Туристлени саны да былтыр эки миллиондан атлаганды.

Баш капиталга инвестицияланы ёлчели финансла бла жалчытуууну битеу амалларыны хайырындан 83 миллиард сомдан артык болгъанды, неда 2024 жылдан эсе 102,5 процентге аслам. Гитче предпринимательлик бла керешгенлени саны да 8,3 процентте ёсгенди, кеслери алларына

иш къурагъанла да 16,4 процентте кёп болгъандыла. Предпринимательлик тирилик да кюч ала барады.

Инвестиция башламчылыкълага тутхучулукъ этиуде федерал эмда регион онгла хайырланыладыла. Тийишли инфраструктурага энчи эс бурулады.

«Туризм бла байламлы белгиленген ишлени тамамлауа экономиканы айнытыуда баш магъана бериледи. Инвестицияла бла байламлы ишни игилендире барлыкъбыз», – деп чертгенди Казбек Коков.

КЪМР-ни Башчысы Михаил Владимировичге Къабарты-Малкъарга дайым эс бургъаны, аны социал-экономика айнууу бла байламлы жумушланы толтурурга болушканы ючюн жюрек бйомзделегин билдиргенди.

Тюбешуу

Сынамларын бир бирге билдире

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Кавказ инвестиция форумда РФ-ни Правительствоосууну Председатели орунбасары Александр Новак бардырган «Кавказын шёндюлюю экономикасы» деген тюбешууге къатышханды. Анда регионла бу бёлюмде болдурган сынамларын кергюзгендиле, деп билдиреди республиканы оюучусуну МАХ-да каналында.

Вице-премьерни айтханына кёре, Президент Владимир Путин 2030 жылга дери къыралда ич валовой продуктну ёлчменин 6 процентте ёсдорюрге кереклисини юсюнден борч салганды. Кавказын регионлары ол борчланы толтурурга иги онглары барды.

Къабарты-Малкъар Республикада креатив (чыгъармачылыкъ) индустрияны айнытыуу бла байламлы былтыр апрель айда республикалы закон къабыл этилгенди. Бююнлюкде ре-

спубликада креатив эм чыгъармачылыкъ иш бла 4,3 минг тюрлю-тюрлю иеликтери болгъан биригиуле эм гитче предпритияла керешедиле.

Республиканы Правительствоосуу бла Стратегиялы башламчылыкъланы агентствосу байламлыкъла жюрютюрге деп этген келишимге кёре, креатив индустрияны айнытыуу бла байламлы жангы проектлени жашауда бардырырга регион стандартла кийириледиле. Аны бла бирге интеллектуал иеликке оюу этерча амалла къураладыла. Дагыда тийишли инфраструктураны къурауа да аслам эс бёлюнеди.

Бююнлюкде Нальчикде «Россей» миллет араны бёлюму ишлене турады, ол хайырланырга берилсе, анда тюрлю-тюрлю кермючле къураллыкъдыла, Къабарты-Малкъарны маданият хазнасын кергюзтюрюкюле эм жарыкландырыу ишле бардырылыкъдыла.

«Эльбрус» курортну мурдорунда

да башда сагъынылгъан жумушланы тамамларга умут барды. Айныгъан креатив индустрия, туризм бёлюмге ахшы къошумчулукъ этеди, солурга келгенде аламан онгла къурай. Аны хайырындан республиканы бети иги жаны бла кергюзтюлюнеди, ол ахырында инвестицияланы келиулерине себеплик береди.

Белгилерчады, озгъан жылда Къабарты-Малкъар Russian Creative Awards деген бешинчи россейли миллет премияга къатышханын эм ол жыл окъуна «Креативный регион» бёлюмде он иги регионланы санына тюшгенин.

Жууукъ кезиуде республикада креатив индустрияны биринчи форумун бардырырга умут этебиз, анда креатив экономиканы айнытыуу бла байламлы инвестиция модельни къалай къуарыгыбызны сюзерге мурат этебиз, деп айтылады билдиреуде.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В.Коковну Жаз башыны эмда Урунуу байрамы бла АЛГЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны хурметли жамауаты! Сизни Жаз башыны эмда Урунуу байрамы бла жюрегимден къызыу алгъышлайма!

Бу байрам жаз башы жангыруну келтиредди, ахшы умутлага кёллендиреди. Ол къыралыбызда эрттеден бери белгиленеди эмда аны адет-тёрелери байдыла. Аланы мурдорун а урунурга ачуулулукъ, хунерли адамланы бла коллективлени жетишилмерине хурмет этиу тутадыла.

Къабарты-Малкъарда шашаганла жигерликлери, къыралга бла жамауатха хайырлы ишлеринде жетишилме болдура барырга итинуулери бла не заманда да айырмалы болгъандыла. Бююн биз республиканы айнууна, экономиканы кючлеуге, социал бёлюмю игилендиреуде юлюшлерин къошханлага махтау салабыз, аланы алларында баш урабыз. Фахмуларын, кюч-къарууларын аямай бизни шёндюлю эмда келир заманларыбызны къурулушларыны мурдорун салган тамата тёллюбюзге хурметибиз а бютюн улууду.

Тёллюени араларында байламлыкъланы юзмей, урунуу тёрелерине кертичи болуп, мамыр урунууда кючбююзно бирикдирсек, туугъан Къабарты-Малкъар эмда Ата журтубуз жашнар, къолайлы жашуу этер ючюн салынган борчланы бет жарыккы толтурулгубузга ишкесизме.

Байрам бла алгъышлай, барыгызга да кийик саулыкъ, жетишилме, монглукъ тежейме! Бар игиликке да сизни болсунла!

Жазылыу-2026

Газет хар юйге ахшы хапар келтирсин!

ХУРМЕТЛИ ЖАМАУАТ!

Биз «ЗАМАН» газетни бетлеринде республикабызда тамамланган ишлени юсюнден билдиреуде жазабиз, халкыбызны тарыхыны, маданият хазнасыны, къууанчларыны, жарсыларыны, ниетлерини бла муратларыны юсюнден да материалла басмайбыз. Муалтар халкыны айтхылыкъ эм белгили адамлары унутулуп къалмазларыны къайгысын кёребиз, алага махтау беребиз. Жаш тёллюбюз окъуулу, адепли, жетишилми болуруна себеплик этерге, аны огурулу жумушлага кёллендиреуде итинебиз. Ахшы адет-тёрелерибизни, ана тилибизни сакълауа энчи эс бёлебиз.

«Заманын» алсагыз, ол хар юйюрге жангыз да ахшы хапар, игилик келтирликди. Газетте почтаны битеу бёлюмлеринде жазылырга боллукъду. Газетни 2026 жылны экинчи жарымына багъасы 1130 сом бла 82 капекади. Изданиябызга Интернетте бу адресни <https://podpiska.pochta.ru/press/%D0%9F5893> ачып, ол магъаналы жумушуну алай тамамларга да боллукъду.

Бизни индексибиз – П 5893

Къонакъбайлыкъ – аруу тёре

9 бет

Шимал Кавказ: умутлаган шарт магарлазга кёчерге

Кавказ инвестиция форум - 2026 кесини ишин тюнене бошаганды. Минеральные Воды шахарда этген, ол федерал министрстволаны келечилерин, регионланы башчыларын, бизнесменлени, экспертлени эмда тыш кыралдан ишти партнёрланы жангыдан жыйган эди. Форумну РФ-ни Правительствоосуна эмда Экономика айнытуу министрствосуна болушлугу бла «Росконгресс» фонд кыраганды.

Бу магъаналы жыйылыну баш борчу ахыр жыллада башха жанына торленгенди деге боллукду: ол жалаанда оноулашуу жерден энди тынгалы келишимле этууге, административ тыйгычыланы кетеруге эмда керти проектлени тамамларга болушхан ишти амалга айланганды. Аны программасында промышленностьну, туризмни, АПК-ны, бизнесни, цифровизацияны эмда кадрланы юсонден алтышдан аслам сессиясы бар эди. Ишти кесегинде иги кесек тюбешуу, тематика ушак, инвестиция проектлени презентациялары эмда «Губернатор бла ушакла» деген халда бардырылган жыйылыула болгандыла. Форуму чеклеринде административ тыйгычыланы азайтуу, ислам банкниги айнытуу, цифралы сервислени синдириу эмда кадрланы хазырау соруланы да энчи сюзгендиле. Ахыр кюннде уа бийик даражалы тюбешуле, ол санда СКФО-ну социал-экономика айнытуу жаны бла Правительствоу комиссианы келечилери бла кенгеш эмда Правительствоу Председатели **Михаил Мишустин**ни жаш предпринимательле бла ушагы да бардырылганды.

«Минводы Экспо» араны ичинде кыралган кёрмючдө жыйырмадан артык регион эмда компания кеслерини инвестициялы проектлени кёрюзгендиле, арбазында уа кьонакыла СКФО-дан предприниматель чыгарган товарла, продукция эмда аш-суула бла шагьрейленгендиле.

Шагырейлениу

Байламлыкыла кензереуиле

Кавказ инвестиция форуму чеклеринде Нальчикни жер-жерли администрациясыны башчысы Таймураз Ахатов Беларусь Республиканы Минск шахарыны Партизан районуну администрациясыны келечилери бла тюбешгенди. Тюбешуину кезиунде торлю-торлю бёлюмдеде регионла аралы байламлыкыла кенгертиуню юсонден соруула сюзюлгендиле, деп билдиреди шахар администрацияны пресс-службасы.

- Сынамла бла шагьрейлениу не заманда да магъаналыды, мен бек ийнама, бююнню тюбешуу бирге бардырыллыкь проектлени бла башламчылыкыла мурдорлары боллукду. Ала уа эки шахарны айныуна себеплик этерикдиле. Биз

Форуму чеклеринде культура программа да бай болганды: Минеральные Воды, Пятигорск эмда Ессентуки шахарланы кино-театрларын да бла маданият юйлеринде Кавказы тарыхына эмда табигьатына аталган «Россеини тамгалары» деген проектни фильмлери кёрюзюлгендиле.

Кёрюмдюле

Форум барган юч кюнню ичинде анга кыатышханла ишти умутланы эмда бирге ишлеуно юсонден 80-ден аслам келишимге кьол салгандыла. Аланы саны да кёпден кёп бола барганы эсленеди: 2023 жылда КИФ-де 150 миллиард сомгьа 50 келишим этилген эсе, 2025 жылда бу кёрюмдю 206 миллиард сомгьа 86 келишимге жетгенди. РФ-ни экономиканы айнытуу министри **Максим Решетников** анга этген пленар сессияда белгилегенича, ахыр беш жылны ичинде СКФО-гьа салынган инвестициялары блчми 5,2 триллион сомдан атланганды.

Округда промышленность жыл сайын орта эсеп бла 7,1 процентте өс келгенди, ол саулай Россеиде орта кёрюмдоден бийирекди. Эл мюлк 5,9 процент кюшханды, ишлизлик а эки кереге азайып, 7,6 процентте дерти тюшгенди, регионала кеслери тюшорген файданы блчми уа бир бла жарымгьа өсгенди. РФ-ни экономиканы айнытуу министрини орунбасары **Денис Топышев** белгилегенича, бююнлюкде Шимал Кавказ жалаанда туризм жерча угьай, логистикасы айныган, энергоре-

сурслары эллек болган эмда производстволу онгарлы өсе келген тийреча кёрюнеди.

ИНВЕСТИЦИЯЛА

Кьабарты-Малкьар да кесини инвестициялы онгарлы бла шагьрейлендиргенди: республика ары 466,7 миллиард сом багьасына ондан артык проект бла кыатышханды. «Биз форумгьа бек иги хазырланганбыз. Инвестиция проектлерибизни багьасы 466 миллиард сом чаклы болады. Былай бирни биринчи кере кёрюзютебиз», – деп белгилегенди регионну Башчысы **Казбек Кокков**.

Промышленностьда баш магъана Тырнауузда вольфрам-молибден магъаданы чыгаруугьа эмда жарашдыруугьа бериледи. Тийишли проектни багьасы 34 миллиард сомду, бююнлюкге анга 4,1 миллиард сомдан аслам кьоратылганды.

Эл мюлк бёлюмде умутла теплицала кырау эмда юй кыанатлылары багьуу бла байламлыдыла. Жюз гектар жери болган «Чегем-Агро» теплица комплексни багьасы 34,4 миллиард сомду. Бююнлюкде аны ючден бири ишлегеникге, шёндюге дерти ол 4,2 миллиард сом багьасына продукция бергенди. «Басхан Бройлер» предпринимательле 7,5 миллиард сом багьасы болган проекти да жашауда бардырылады, ол 2029 жылгьа дерти жыл сайын 30 минг тонна тауукь эт чыгаруугьа онг берликди.

Энчи халда жемишлени сакьлау соруу сюзюлгенди. Республикада 360 минг тоннаны сыйындырган 50 объект ишлейди, аланы сюереге 46 миллиард сом кьоратылганды. Алай ала азлыкь этедиле, аны ючюн энтта 48 миллиард сом чаклы бир инвестицияла керек боллукьдула.

Нальчикни эмда Минги тауну тийреси туризм бёлюмюне да уллу инвестицияла салынадыла. «Эльбрус» тау-курорт комплексни айнытуу багьасы 60,2 миллиард сом болады, республиканы ара шахарында уа санатор-курорт инфраструктураны жангыртуугьа энчи эс бурулады. Долинскеде суу эмда балчык бла багьуучу жерни жангыртуу проекти 10 миллиард сомгьа тергеледи, анда медицина эмда СПА-арала да ишленирикдиле.

Форуму чеклеринде Кьабарты-Малкьар жангы санатор комплексле эмда кьонакь юйле ишлеу жаны бла беш келишимге кьол салганды. «Ала багалары 500 миллиондан 1,5 миллиард сомгьа жеткен жангы санатор комплекслени проекттеридиле», – деп ачыкьлаганды Казбек Кокков. Солургьа келгенге 2030 жылгьа дерти

Нальчикде он минг жер кырауугьа керекди, аланы жартысы санатор-курорт багьуугьа бёлюнорюкдю.

Жашау журт кыруулуш умутла Нальчикде «Мэй» бла «Кюнчыгыш» микрорайонланы кырауу бла байламлыдыла. Алагьа этиллик инвестициялары блчми 55,6 миллиард сомгьа жетеди. 2026 жылны аллына дерти алада хайырлануугьа 76 кёт фатарлы хай берилгенди, 22,9 миллиард сомдан аслам кьоратылганды.

Инфраструктура проектлени ичинде уа 3,2 гектар жерде 497 миллион сомгьа ИТ-паркны ишлеу, дагьыда 7,16 миллиард сомгьа 23 мегаватт кючю болган Огьары Басхан ГЭС-ни кыруулуш бардыла. Республика дагьыда ДОМ.РФ бла коммунал эмда жол-кыруулуш техниканы лизинг халда хайырлануугьа алыуно юсонден келишимге, Нальчик бла Минск шахарны (Беларусь) Партизан районуну эмда Нальчик бла Суумну (Абхазия) араларында шухьлукь байламлыкьла кыраууно юсонден келишимге кьол салганды.

АДАМЛА

Экономикагьа, социал бёлюмге эмда кадрла жаны бла политикагьа энчи эс бурулганды. Кьабарты-Малкьарны битеуло регион продукту 2024 жылны эсеплерине кере 346 миллиард сом болганды, ол аны аллында жылны кёрюмдосонден 7,3 процентте асламды. Промышленность производстволу индекси бла бизни республика Шимал-Кавказ федерал округда биринчи жерни алганды. КьМР-де гитче эмда орта предпринимательство субъектлени саны 8,3 процентте өсюп, 24,5 мингге жетгенди, кеслери иш кырап кьармашханланы саны уа 94,9 минг болганды. Былтыр баш капиталгьа салынган инвестицияла 83,2 миллиард сомгьа жетгендиле, аланы төртден биринден асламын гитче эмда орта бизнес жалчыгьанды.

Региону Башчысы экономикада болган тюрленумен юсонден былай айтып белгилегенди: «Биз женгил промышленностьну айнытуу жол бла барганбыз. Ахыр сегиз жылны ичинде ол бёлюмде 10 мингден аслам ишти жер кыралганды. Жалаанда былтыр

ишлеп башлаган предпринимательле урунганларыны саны 1,1 мингден артык болады. Былтыр а Тырнауузда, Басханда эмда башха шахарлада энтта беш жюзге жуукь ишти жер кырауугьа умут барды».

Энчи аскер операциягьа (СВО) кыатышханланы социал адаптациягьа жораланган сессия да бардырылганды. Бизни республикада аны ветеранларына эмда аланы юйорлерине болушлукь этуу жаны бла иги кесек амал барды, ол санда медицина болушлукь, санатор-курорт багьуу, юридический жаны бла да. Ахыр юч жылны ичинде реабилитацияны 546 инсан эмда 479 сабит этгендиле, 428 аскерчи уа граждан бёлюмдеде ишлеп башлагандыла.

ЭСЕПЛЕ

Быйылгы форум умутлаган шарт ишлеге кёчюно белгилегенди. Ол Шимал Кавказда кьайсы бёлюм кьаллай хайыр келтирирге боллукьун, ондургуу амалланы кьайсылары ишлегенлерин туура этгенди.

Юч кюнню ичинде анда жаш телю предпринимательствону, гитче эмда орта бизнесге себеплик этуно, энергетиканы эмда ЖКХ-ны, туризмни, эл мюлкю, креатив индустрияны, ислам банкниги эмда Кавказда кино чыгарууно юслеринден сёлешгендиле. Сора «Вершина» деген III Битеуроссей инвестиция премияны эсеплери да чыгарылгандыла.

Кьабарты-Малкьаргьа бу форуму эл мюлкде, туризмде, жашау журт кыруулуш эмда энергетикада 250 миллиард сом багьасына келишимле этилген жер болганды. Аланы хайырындан республикада 12 минг жангы ишти жер кыраллыкьды.

Алай бла Кавказны инвестиция форуму кесини ишин бошаганды. Ол регионлагьа эмда бизнесге келтирилген жашауда бардырылгы ишлени ачыкьлаганды, экинчилерине уа СКФО-да экономиканы болумун, умутланы, сагышланы эмда оюмланы туура этгенди.

УБЛАШЛАНЫ Мурат.

Республикада цифралы айныу: атламланы терклендирирге

КЪМР-ни Парламентини президиуму жыйылыуунда «правительству сагъатда» республикада «Шартланы экономикасы эм кыралны цифра жаны бла айныу» миллет проект жашауда кылай бардырылганына кыралганды.

Парламентни Председатели Татьяна Егорова бу магъаналы миллет проект РФ-ни Президентини «Россейни 2030 жылга эмда 2036 жылга дери айнытыуу миллет борчларыны юсюнден» Указында белгиленген жумушлары тамамлауга бурулганын чертгенди.

- Проект «Цифралы экономика» миллет проектти андан ары бардырады. Аны чеклеринде уа экономиканы, социал бөлүмю цифралы амаллау кечере, кыралны бла бизнесни араларында халланы игилендирге, Интернет бла чырмаусуз хайырларыча онгла кыраурага болушканды. Аны бла бирге уа кырал жумушлары халда кырауу электрон халда толтурулурча этгенди, - деп, Татьяна Егорова КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Парламентте Посланиясында регионну цифралы болумун игилендируу жаны бла тизмеде 20 жумушка өсгенин айтканын эсертгенди.

- Парламент да цифралы амалланы кенертирге энчи эс бурады. Ол белден правуу база игилендириле, контроль-аналитика жумушка тамамлауадыла, - деп, ала «Шартланы экономикасы» миллет проектте кеп функциялы араланы ишлерин тириктиу, аланы документлени хазырлаган жерден цифралы технологияны бирикдирген аралауа тырлендируу жумушка болганларын чертгенди.

- Ол кырал жумушлары толтурурга, кредитлени алыуга чекле салырга, ИИ-болушукчуу синдирирге, цифралы кыоркыуусулукчуу жалчытырга болушканды, - деп кыошканды.

Доклад бла КЪМР-ни цифралы айнытуу, связь эм асламлы коммуникация жаны бла министри **Аскер Бозиев** сөйлөшкөнди. Ол билдиргенича, миллет проектти чеклеринде ю регион проект толтурулады: «Социал бөлүмде цифралы платформа», «Кыралга цифралы башчылык этуу» эм «Ата журтуу оюла». Биринчиси, цифралы амалланы синдирип, инсанланы жумушлары тамамлауга, артык чырмаулары кетерге бурулду.

Экинчи проект социал магъаналы кырал эм муниципал жумушлары электрон амал бла толтурууу игилендирирге, ююнчюсю уа кыралда ата журтуу программаланы синдирип, технологиялы жалынчаксызлыккы жалчытыуга бурулду. Министр айтканыча, былтыр регион программда белгиленген битеу борчла толтурулгандыла.

Кеп функциялы араны башчысы **Аслан Афаунов** да кесини билдириуунде быллай шартланы туура этгенди: былтыр ара 884 минг жумушну толтурганды. Кырал салган борчла 114 процентте толтурулгандыла. Инсанланы жумушлары толтурууда бийик технологиялы амалланы, ол санда документлени копиялары асыралган цифралы ID-сервисни, синдирирге белгиленгенин чертгенди. Ол а адам МФЦ-га жумуш уа кыайтып келсе, биргесине кыагыт документлени журютмезге онг бередди. Дагыда МАХ мессенджерде тилкени берича, керекли кыагытланы толтурурча онгла кыраурага белгиленди.

Докладланы сүзе, Татьяна Егорова КЪМР-ни Башчысында Жалган интеллект технологияланы синдириууну соруулары жаны бла комиссия кыраурагынын

эсертгенди эмда бу жаны бла артыкда магъаналы жумушлары билдирге суйгенди. Аскер Бозиев ала төрт болганларын айтканды: медицина, билим бериу, кыоркыуусулук эм кырал органланы ишлерин жалчытыу. Республика кыралда биринчилини санында цифралы амалланы синдирирге казыр болганды, дегенди.

Парламентни Миллетле аралы халла жаны бла комитетини башчыларындан бири, Урунуу, социал политика, сауук сакуу эм ветеранланы ишлери жаны бла комитетни таматасыны орунбасары **Владимир Безгодко** Интернетде кыоркыуусулукчуу жалчытыуу юсюнден айтканды. Хыйлачылага кыажу законла кыабыл керюлгенди, болсада тамата тёлую аладан сакуларча мадарла керекдиле, дегенди.

Аграр соруула, табийгатын хайырланыу, экология эм тегерекдеги кыуретни какуу жаны бла комитетини башчысыны орунбасары **Сафарбий Шхагапсов**, социал бөлүмде цифралы амалланы синдириу юсюнден айта, ала устазлауа этта борчла кыошханларын белгилегенди. Ала документлени толтурурга кеп заман кыоратадыла: электрон дневникден башлап,

планлауа, дерсен тышында ише дери. «Устазны ишин жентиллетирча цифралы проектле бармыдыла», - деп да сорганды.

Аскер Бозиев быйыл республика «Мени школу» федерал платформаны сынау халда синдирирге регионла киргенин билдиргенди. «Аны мураты - бирикдирилген цифралы амаллау кырау, устазга бир шартланы кыайтарып басмалап турмазга онг берликдиле. Проект кюз артында ишле башларыкыды. Ол устазланы ишлерин жентиллетиркиди», - деп кыошканды.

Промышленность, транспорт, связь эм жол молк жаны бла комитетни башчысы **Марат Калмыков** тийишли министрствуну бла МФЦ-ны экономкагы бла социал бөлүмю цифралы амалланы синдирирге уллу кыйын салганларын айтканды. Жыйылыуда туура этилген тарихле эмда муратла информация технологияда алуга уллу атам этилгенине ышандырганларын белгилегенди.

Жыйылыуда айтылганын эсге алып, жууаплы органлагы Парламентни президиуму эсерттиулер кыабыл керюлгенди.

Президиуму жыйылыуунда депутатла федерал законланы бла законодательли башламчылыккы проекттерин сюзгенди. Алада сөз эл молкно, чабакчылыккы айнытуу, черкелени сакуууну, РФ-ни Административ бузукчуулуккы эм Жер кодексирине тюзетиулен юсеринден барады.

Жыйылыуу «Тюрю-тюрю соруулары» кесегинде Жамаат кыоркыуусулук эм коррупцияга кыажу комитетни башчысы **Михаил Кривко** Парламентни президиуму «КЪМР-де жарашдыруу судьяланы юсеринден» республикалы закон жашауда кылай бардырылганын юсюнден эсерттиулер кылай толтурулганларын билдиргенди.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Брифинг

«Аварияла азайтылгандыла, болсада низамлыккыны кючлеу изленеди»

Былыр КЪМР-ни кырал автоинспекторлары этген мадарланы хайырындан аварияланы санын 14,7 процентте, алада ауушканы 28,6 процентте, жаралы болганланы уа 9,8 процентте азайтырга кыолдан келгенди. Аны юсюнден КЪМР-де МВД-да Жолда жорууно кыоркыуусулугу кырал инспекциясыны управлениасыны башчысыны кыулугуун толтурган, полицияны подполковниги **Рамазан Лигидов журналистте бла тобешиуде билдиргенди.**

Бек алга Рамазан Мусович жолда инсанланы кыоркыуусулукларынын жалчытуу баш магъаналы иш болганын, право низамны сакылауула тийишли мадарла этгенлерин айтканды.

- Былыр 569 авария болганды республиканы жолларында (тенгештирил айтканды, аны аллында жылда - 667). Алада 95 адам ауушканды (аны аллында жылда - 133), 696 инсан тюрю-тюрю жарала алгандыла (аны аллында жылда - 772). Алай бла битеу керюмдөлени азайтырга кыолдан келгенди, - дегенди докладчы.

Ол билдиргенича, машинала кыагышкан кезиуде бютонда асламдыла - битеу аварияланы жартысы тенгли. ДТП-ланы 21 проценти жолдан жауу этген адамны баскандыла бла байламлы болгандыла (120 кезиуде). «Баш сылтаудан бири водителени эркин этилген мардадан озганларыды. Алай аварияланы хаталары бютонда улугу. Аланы хар тёртосонде ауушкыла бардыла. Болсада водителени эркин этилген марданы сакылаидыла. Дагында водител алында барган машинаны озама деп, башка ызга чыккыган кезиуде болган кыагышыуулары хаталары да ауурду. Былыр алай 48 аварияда 22 адам ауушканды, 76-сы жаралы болгандыла», - дегенди докладчы.

Былыр кырал автоинспекторла жолда жорууно жорукларына 1,8 миллион

бузукчулук этилгенин ачыклагандыла. Алай асламын камера автоматизацияланган халда алгандыла эсепте. 2438 водител кеп болганларына ишекликде тутулгандыла, аладан 552-си эсирип эдиле, 1518 адам а медицина тинтиуледен өтерге унамаганды.

Машинаны журюторге энчи эркинликлери болмай неда ала сыйырылып жолга чыккыганла бардыла. Рамазан Лигидов айтканыча, былтыр алай 5395 бузукчулук ачыкланганды, ол а аны аллында жылдан 25 процентте кепдо (4182).

- Аварияланы, алада ачыгъанланы санын азайтырга кыолдан келген эсе да, жолда низамлыккы алыкка осаллай кыалады, - деп, ол быллай шартла келтиргенди: быйылны юк айында ДТП-ланы санын 4,8 процентте, алада жаралы болганланы 1,9 процентте азайтырга онг болганды. Жарсыуга, ауушканы саны 68,8 процентте өсгенди: быйыл - 27, былтырны бу кезиуде - 16 процентте.

Докладчы жауу адамла, сабийле ачыгъан аварияла азайгъанларын, алада ауушкан болмагъанын жетишимге санаганды. Аны бла бирге жолга кеп болуп чыккыганланы саны 18 процентте өсгенин да айтканды. 151 водител эсирип болгандыла, кыалганлары тинтиуледен өтерге унамагандыла.

Республикада «Паутина» система ишлейди. Ол а машинаны журюторге эркинликле-

ри сыйырылганды, тазирлени телемергендени, башка бузукчуланы ачыкларга онг бередди. Жылы аллында а «Кавказ» федерал жолда «Оракул Инсайт» амал кийирилгенди. Аппаратла машинаны ичинде орнатылдыла, ала жолда жорууге кыагышканы араларында бузукчуланы ачыкларга болушкандыла.

Аварияланы сылтауларындан бири жолланы болумлары бла байламдыдыла. Докладчы билдиргенича, тинтиле бардырылып, бу жаны бла 151 административ иш ачылганды. Жолланы болумларынын тап халга келтирирге кереклисини юсюнден жууаплы органлауа 35 эсерттиу берилгенди. Дагыда жолланы илерине инсанланы кыоркыуусулуклары жаны бла излемле сакыланмагъанлары бла байламлы 8 эсерттиу чыгарылганды. Жолда жорууно кыоркыуусулугу жаны бла законлауа бузукчулукла этилгенлерини юсюнден 23 билдируу прокуратурага ашырылганды.

Брифингде сөз пассажир транспортта низамлыккы сакуууну, сабийлени жолда кыоркыуусулукларынын жалчытыуга бурулган мадарланы юсеринден да барганды. Рамазан Лигидов ведомствого салыннган борчланы юсеринден да айтканды. Тобешиуно ахырында ол журналистлени сорууларына жууапла бергенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Тапкандыруу

Жолла кече жарык болурча

Россей Федерацияны Президентини жоллада аварияланы хата-сындан өлгелени санын азайтуу жаны бла буйругуна тийишлиликде «Жашау этерге инфраструктура» («Кыоркыуусуз эм тынгылы автомобиль жолла») миллет проектни чеклеринде республикада жолла жарык болурча аслам иш этиледди. Ол санда былтыр регион магъаналы жолланы 62 километр чакылы биринде чыраклы чыпынла орнатылгандыла.

Быйыл а алай ишле 31 километр чакылы бирде тамамланылыккыдыла. Сөз ючюн, Нарткыала - Урван - Рыбопитомник жолну 800 метринде тийишли ишле бардырылгандыла: чыраклы чыпынла, трансформатор подстанция салынгандыла, изоляция бла ток чыбык тартылганды эм башка жумушла да этилгенди.

Кече орамланы жарык болганлары водителге, жауу жоруунонде да хайырлыды эм кыоркыуусулукчуу кючлейди, деп билдиргенди КЪМР-ни Транспорт эмда жол молк министрствундан.

Эсге сала айтсак, проект ишленгени 2019-2025 жыллада Кыабарты-Малкбары жолларыны 447 километр чакылы биринде чыраклы чыпынла салынгандыла. Аны хайыры бла жолда аварияланы 14 процентте, өлгелени уа 134-ден 95-ге дери азайтырга онг табылганды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жигерлик

Атлары тарыхха алтын харфла бла жазылгандыла

Халкыбызны тарыхы байды. Аны кьадарында, бирсиледеча, кьууанчлы, бушуулу кезиуери да болгандыла. Алай кьайсы сынаудан да миллетибиз бетин, намысын-сыйын тас этмегенлей ёталганды. Хар жангы атамьндан кюч-кьаруу ала, кьыйынлыклагъа бой салмаганлай, жашаугъа ийнана, кеси кесине базына жашаганды, уруннганды.

Кьайда да, не заманда да бизни адамларыбыз жигерликлерин, чыдамлыкларын да кёргозгөндиле. Адамлыклары, адепликери, тизгинликери бла атларын айтдыргандыла. Аланы юслеринден толу халар айтыр амал жокьуду, алай атлары кьачан да эсибиздедиле, биз ала бла дайым ёхтемленгенлей турлукьубуз. Бюгюн – Жаз башыны бла Урунууну кюнөндө – аланы бир кьауумуну атларын сагьыныну тийишли кёребиш.

Атоланы Салихни ишинден юлго алыргъа сюйеглени саны аз болмаганды. Ол башчылык этген фермада малчыланы кенгешлери кён кере бардырылгандыла. Анга кьоншу регионладан да келгендиле. Кёкорегинде

ганды. Шамкьыз Кьабарты-Малкьарны Баш Советини депутаты болганды, Коммунист партияны обкомуну ревизия комиссиясына да киргенди.

Моллаланы Шарафутдин Тьрныаузда шахтада ишлеп турганды. Ол башчылык этген бригада,

Атоланы Салих.

Чыгырланы Шамкьыз.

Уммайланы Фазика.

Мусукаланы Шамкьыз.

жылтырагъан Алтын Жулдузу бла Ленинни эки ордени аны уруну жолу кертиби бла да аламат таулу кишини жигер жолу болганына толу шагьатлык эте эдиле.

Элини юйорюнде туугъан Уммайланы Фазика, кеси саугъан ийнеклени хар биринден 41 389 килограмм сют алып, рекорд тохташдырганды. Хар ийнекден бирер бузоу да ёсдоргенди. Яникойчу тиширинуу малчылыкны айнытыугъа салган кьыйынына кьырал бийик багъа бергенди: СССР-ни Баш Советини Президиумуу Указы бла Социалист Урунууну Жигити деген махтаулу ат аталганды.

Социалист Урунууну Жигити Чыгырланы Шамкьыз уруну жолун 13-жыллыгында башлаганды. Кьыргьызстанда окьуна жаш кьыз ийнеклери хар биринден сынаулу малчыладан эсе кён сют алып турганды. Онбеш жылдында «Сыйлыкьыны Белгиси» орден бла саугьаланганды. Туугъан журтха кьайтханда уа, Акь-Сууда белек заманны сют-товар фермагъа башчылык этип турганды. Арда, «Нальчик» совхозгъа кёчгенде, арха кьалгъан фермада ишлеп, аны алчылыны санына чыгьар-

бир айны ичинде кьаяны 766 метр узунлукьга тешип, эришюде битеу Совет Союзда биринчи жерге чыкьганды. Алыкьа бизни кьыралда бир шахтада да аллай иш этилгенди. Бригаданы саулай Москвагъа чакьыргъан эдиле. Хар бирин алтын сагьат бла саугьалагъандыла, ахча да бергендиле. Моллаланы Шарафутдин а Москвада Социалист Урунууну Жигити деген атах тийишли болуп кьайтхан эди.

Урунууда жигерликлери ючюн Алтын Жулдузу бла дагьында Залийханланы Михаил, Ёзданланы Мариям, Улбашланы Сулейха, Келеметланы Шохайып, Жангоразланы Ибрагим, Тетууланы Шамшудин саугьалангандыла.

Борчларын бет жарыкьлы толтургъанлары ючюн Ленинни орденни бла белгиленгенде да миллетибизде кёпдюле.

Текуланы Саит Ленинни орденни бла эки жере саугьаланганды. Биринчисин ол 1936 жылда Кьызыл аскере атла ёсдоргени ючюн алганды. Анга аны Москвада ВДНХ-да СССР-ни Баш Советини Председатели Михаил Калинин берген эди.

Чеченланы Кезибан бла Афа-

шокьаланы Нафисат Ленинни орденини кавалерлери болгъандыла. Биринчиси Черек районда «Кьызыл Малкьар» колхозда ийнек сауучу болуп, жигерлиги бла атын айтдырганды. Экинчиси Элбрус району алгъа Ленин атлы колхозда, арда уа «Былым» совхозда сабанчылары бригадасыны башчысы болуп уруннганды. 1970 жылда «Жигер уруннганы ючюн» майдал бла ызы бла Ленинни орденни бла саугьаланганды.

Мусукаланы Шамкьыз Ленинни ордени бла эки жере саугьаланганды. Ол Кёнделенде атасыны атын жюротген Мусука улу атлы колхозну председатели болуп онжети жылны уруннганды. Колхозчулары ючюндо съездине кьатышканды, СССР-ни бла Кьабарты-Малкьарны Баш советлерине айтхан сёзлерин эсибизде тутабиз. Аланы атлары Кьабарты-Малкьарны тарыхына алтын харфла бла жазылгандыла.

Заман тюрлене барса да, былана адамларыбыз болгъанларына ёхтемленебиз, аланы ишлерин, айтхан сёзлерин эсибизде тутабиз. Аланы атлары Кьабарты-Малкьарны тарыхына алтын харфла бла жазылгандыла.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Хорпамны жигитлери

Ахыр солчууна дери сермешгенди

1943 жылда 3 апрельде «Комсомольская правда» газетте 052-чи номерли аскер бёлкодөн капитан Михаил Иляхинскийден письмо келеди. Анда ол былай жазады: «...Душманы тылында аскер операцияны бошاپ, бизни отряд арха кетип башлагъанды. Ызыбыздан сюрюнгө болсала, аланы тыяргъа солдатаны кьауумун кьыйгъанбыз. Батыр пулемётчу Мақытланы Магоммет да аланы араларында болгъанды.

Немислиле бизниклини ызыларьдан сайлама егерьледен эки кьауумну жибергендиле – 120 адамны. Командир аскерчилерине кьорууланьугъа гюрен тохтаргъа буоргъанды. Алай бла, гитлерчи егерьле, кьуршоугъа тошоп, кьысха сермешде жокь этилгендиле.

Аланы экинчи кьаууму уа арха кетерге бек ашыкьгандыла. Бизни солдатла аланы тёрт жюз метрни кьуугъандыла. Болсада немислиле уллу болмагъан дуппуладан биринде бегинирге онг тапхандыла. Алагъа болушлукь келгенден сора, гитлерчиле жангьдан атакагъа кёторюлгендиле. Бизни аскерчилерибизге тапсыз жерде тохтаргъа тошген эди: анда-мында гитче терекчилик ёсген батмакьны кьатында. Андан сора да, немислиле бизниклиден аслам эдиле. Бир неча пулемётдан от ачып, ала алгъа тебирегендиле.

Совет аскерчиле уа, битеу кюнчо салып, душманы тыяргъа керек болгъандыла. Буйрукь алай эди. Аны себелли уа ала кьызыу сермешге хазыр болгъандыла. Немислилени иги да жуукь келмеге кьыюп, кьолларында болгъан битеу сауутладан от ачхандыла. Кьабарты-Малкьарны махтаулу жашы Мақытланы Магоммет бу сермешде кишиликни бла жигитликни юлгюсюн кёргозгөндени. Кьол пулемётну артына жагып, душман солдатланы аяусуз атханды. Пулемётну бир кесеги кьаргъа батылып, атаргъа амал болмай калгъанда, Мақыту аны кьолундо тутханлай, ёрге сюелип, фашистге окьланы жаудурганды.

Немислиле битеу кюнчо батыр совет пулемётчуну юсюне бургъандыла. Ауур жаралы болуп турганлай да, ол атахын тохтатмагъанды. Алайда Магомметни окьларындан 25 фашист солдат кьар юсюнде сойлангандыла. Аны

Кесине уа дагьыда бир неча окь тийгенден сора, жигит пулемётчу кьоплазча жыгьылганды...

Аскер газетде уа Мақытланы Исхакьны жашы Магоммет Совет Союзну Жигити деген атах кёргозюлгенини юсюндөн жазылганды.

Дагьыда бир шарт. 2005 жылда Карелия Республиканы Миллет архивини директору О.Г.Чистяков республиканы законла чыгьарьуучу жыйылыууну аппаратыны таматасы Е.Н.Акантьевге письмо жибергенди, ол а аны бизни республикагъа ийгенди. Анда былай жазылганды:

«Уллу Ата журт урушну жылларында Карелияда ёлген Мақытланы Исхакьны жашы Магомметни кьадарыны юсюндөн материаланы тинтип, былай шартла ачыкьлагъанбыз: 67-чи тенгизчи жау аскер бригаданы ефрейтору Мақытланы Исхакьны жашы Магоммет Карелияда уруш этгенди эмда 1943 жылда 18 февральда Топозеро деген кёлно тийресинде ёлгенди. Лоух району кьоруулай жан берген аскерчилени (алты мингден аслам адамны) сюеклери 60-чы жылда Сосновый элде кьарындаш кьабырлада асыралгандыла. Кьабырлада Мақытланы Магомметге эсгерте салыннганды. Сураты Сосновый элени Маданият юйюнде Аскер махтаулыкьну отоунда тагьылынды.»

Карелияны законла чыгьарьуучу жыйылыуу Мақытланы Магомметге саугъасы берилерге керекди деп, В.В.Путинге тилек кьагьыт жиберген эди. Анга уа Жукьовну орденни берилип кьалганды.

Кьайгырыу

Ёсе келген тёлюлеге юлгю болгъанлай кьалырча

Кьашхатауда Уллу Ата журт урушда ёлгенлени эсгертеми тапландырылады. Черек муниципал районну администрацияны пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, бюгюнлюкде аны бла байламлы жумушлары кёбюсю тамамланганды. Ол санда кьызыл жулдуз да жерине орнатылганды. Жуукь заманда эсгертеми тегерек-башын жашиллендирирча, айбатлыкь кьошарча мадарла этерикдиле. – Эсгертеми тапландырыу

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Хазырланыу

«Ёмюрлюк от» тохтаусуз жанарча

Уллу Хорпамны аллында «Газпром газраспределение Нальчик» биригинуу ишчилери Кьабарты-Малкьарда план бла «Ёмюрлюк от» эсгертемелени 47 чакьлы бирин тап халгъа келтириу жаны бла мадарла этерикдиле.

Тапландырыу ишлени кезиунде специалистге газ оборудованины техника болурум тинтедиле. Эм алгъа быргьыларынды, кьошулгъан жерлеринден газ чыкьганына бла кьалганына,

андан сора да, бузулгъан, жарылгъан, чиреген жерлери бар эселе да кьарайдыла. Керек болса, кьурумдан эм башха задан да тазалайдыла, от бирча жанарча басымын игилендиреде. Ахырында, хар не да хазыр болгъандан сора, темир жулдузу юсюнде отну кьабындырадыла.

Эсге сала айтсакь, сагьынлган объектледе тийишли жумушла май байрамлагъа дери тамамланьурга керекдиле.

– Аллай эсгертемелени игилей

сакьланьларына эмда кьоркуусуз болурларына дайым эс бургъанлай турабыз. Ол бизни баш ишлерибизден бириди. Жыл сайдан да белгиленген жумушла тамамланмай кьалмайдыла. Уллу Ата журт урушда жигитле ёлгенлени биз барыбыз да эсде тутаргъа борчлубуз! – дегенди «Газпром межрегионгаз Нальчик» эм «Газпром газраспределение Нальчик» биригиуени таматасы Залим Вороков.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Башламчылык

Къонакъбайлыкъ — ариу тѐре

Бу конледе «Къонакъбайлыкъ» деген проектни быйылгы кезиуноно бошалгъаны «Акрополь» арада байрам халда белгиленгенди. Проект бизни республикада 2009 жылдан бери бардырылады, миллетлени араларында байламлыкъла жаны бла битеуроссей конкурса хорлагъанды.

Быйыл проектте онсегиз жаш къатышхандыла, сегизинчи-он-биринчи классланы окъучулары. 2009 башланган «Къонакъбайлыкъ» Кавказда озган ёмюрде жюриоген тѐрени жашаугъа къайтаргъанды. Ата-бабаларыбыз сабийлерин бир бирлерине ышангандыла. Ол ышаныуну мураты Кавказы бирлешдириу болгъанды. Башха миллетли юйюрде бир къауум заман тургъан сабий аланы тѐрелерин-адетлерин кѳрген, ашларын-сууларын билген, жырларын, таурухларын эшитген бир заманда да алагъа къажау сюеллик тойолдо. Гурушхалыкъ билмисизликден чыгъады. Хар халкъны барды кесини маданияты, адабияты, тили, ызы-къылыгы, сыйлы адамлары, энчи жерлери.

КЪМР-ни Парламентини комитетини башчысы Текуланы Амырбий: «Бизни республикада жюзден артыкъ халкъ жашайдыла. Арабызда келишимлик болмагъанча магъаналы ишди. Ата-бабаларыбыз аны ангылап, бир бирлери бла шѳхлукъ жюриотгендиле. Къонакъбагы намыс этген Кавказы бек ариу адетлеринден бириди», - дегенди.

КЪМР-де Прокуратураны ветеранларыны советини башчысы Хачим Машуков: «Республикада мамырлыкъны сакъларгъа борчлубуз. Башха миллетлени келечлери кырагъан юйюрлерибиз кѳлдоле, жашагъан жерибиз а

бирди. Бир бирни багъалай жашайыкъ!» - дегенди.

Къонакъладан бири чегемли жаш Дамир Вороков болгъанды. Ол Хасанияда сау ыйыкъ тургъанды, Хочуланы Арсен бла шѳхлукъ болгъандыла. Дамир бла Арсен спортчуладыла, тутушуу бла кюрешедиле, ким билсин, алыкъча чемпионла да болурла. Арсени анасы Хочуланы Джамалия: «Дамир бек ариу кылыкълары сабийди. Хасанияда оналтынчы номерли школлубузгъа да баргъанды, юйде кѳй сояргъа да болушханды, шилик да къууургъандыла бирге. Сора чабакъ тутаргъа да баргъандыла. Тюз бизде ёсгенча, кесин алай жарашдырып кѳйгъанды биринчи кюнден окъуна. Жууукъ заманда Чегемге Вороковлагъа барлыкъбыз, туугъан кюнню байрамына. Аллах айтса, мындан ары да шѳхлукъ жюриотрюкбюз», - дегенди.

Урожайное элден Эльдар Кушханов Мажийи шахарда жашагъан Роман Горбулинге къонакъбагы

баргъанды. Эльдар тутушуу секци-ягъа жюриюду, Роман а футболну сюеди. Горбулинлени уллу юйлер

барды, къатында уа – хамамлары. «Орус баняны не зат болгъанын кѳргенди Эльдар, - дегенди юйюр-

гендиле эм алагъа аталып уллу концерт болгъанды.

БАЙСЫЛЛАНЫ Марзият.

Юйюр

«Сабий кюзгюю, таматадан кѳргенни этеди, аны дайым эсге тутабыз»

Къудайланы Мариям, Афашоькъланы Абдул-Керимни къызы, устазны усталыгъын сайлагъанды, школда ишлеп тургъанды. Алай бюгюнлюкде уа ол эм сыйлы жумуш бла кюрешеди – ол анады. Юй башчысы Аслан бла бирге тѳрт сабий ёсдоредиле, таматаланы жетишимлери-не къууанадыла, кичилге жашаугъа кенг жолла ачадыла.

Халкъыбызда сабийин махтагъан, жамуатны аллында аны жетишимлерин санагъан тѳре жокъду. Болсада бу юйюрню сабийлери ёсюп келген тѳлюге юлго болаллыкъдыла. Тамата жашла Аскер бла Арсен спортну сайлагъандыла, грек-рим тутушуудан кѳп эришиуледе алчыла болгъандыла. Экиси да Москвада жашайдыла, жарауланы анда бардырадыла. Аскер Олимпиада резервни школунда окъуйду.

Арсени жетишимлери да сейир этдиредиле – жаш спортчу грек-рим тутушуудан Россейни Кубогуна тийишли болгъанды, Европаны биринчилигинде аурулчулары 75 килограммгъа жетгенлени араларында анга жетген болмагъанды. Элистада 2024 жылда школчуланы араларында битеуроссей спартакиададан да алтын майдал келтиргенди Ата журтуна. Былтыр а СНГ-ни кыралларыны оюнларында доммакъ майдал къытханды.

- Арсени Россейни жыйымдыкъ командасына къошхандыла. Жашла осал кылыкъларгъа къатышмаз ючюн, аланы бош заманларын хайырлы ишле бла толтурургъа керекди. Аны ючюн, берген эдик аланы спортха. Ала Ново-Ивановское элде башлагъандыла жарауланы. Артада Мажийи шахаргъа жюриюрге тышгенди. Аллах шукур, къыйынлары зыраф болмагъанды, бюгюн да къадалып кюрешедиле, – дейди Мариям.

Аскер бла Арсен мындан ары да жашаулары спорт бла байлар муратлыдыла. Салима бла Сумая уа школчуладыла. Къызла чыгъармачылыкъгъа тартыладыла. Салиманы къолу тигиу ише аламан жарашады. Аны фахмусуна «Кѳрмюнде кѳргозторча жыйрыкъ» деген конкурсада кичинчи болгъаны да шагъалыкъ этеди.

Сумая уа сахнаны сайлагъанды – Мада-ният юйге жюриюп, жырларгъа юйренеди.

«Элде къуралгъан битеу концертлеге сюйюп къатышады. Алгъаракълада Малкъар халкъны жангырыууну кюнне аталгъан концертде да тауча жырлагъанды», – дейди ана.

Бюгюнлюкде къыралда жаш адамлары фахмуларын айнытуугъа тийишли онгла къураладыла. Ол а элдеде жашлагъа бла

къызлагъа бюгюнча магъаналыды – ала-ны жашауда жореклери сайлагъан иш бла кюреширге онглары болургъа керекди.

- Ново-Ивановскоегге кѳчгенли он жылдан озгъанды. Мында Маданият юй, сабийле чыгъармачылыкъ бла кюреширча школ бардыла. Эринмеген жореги жаратхан ишни табарыкъды, – дейди Мариям.

Ата-бабаларыбыз аны кыйыннын кыйтарыр кюч жокъду деп, керти айтхандыла. Бюгюнча уа кѳп сабийли

юйно от жагъасын сакълагъан жууаплы эм сыйлы ишди.

- Сабий кюзгюю, ол таматадан кѳргенни этеди. Кесими махтап айтмаймы, алай атаны бла аны араларында хурметни, тѳгерекде адамлагъа ариулюкъ бла къарагъанларын кѳрселе, ала да намыслы боллукъдула. Кавказ миллетледе

барысында да эр кишини, атаны намысы бийикдеди, аны айтхан сѳзю сабийлеге жорукъду. Биз да юйюрде бу тѳрелени сакъларгъа кюрешибиз. Ол да магъаналыды, сабийлени низамгъа юйретеди, – дейди Мариям.

Бюгюнлюкде аз санлы халкъланы эм уллу жарсыулары – ана тилин унутула барууду. Къудайланы юйюр башха миллетлени арасында жашай эсе да, тилибизге баш магъана бередиле. «Юйде тауча сѳлешибиз. Ана тилге сѳймеклик юйюрде башланады. Устаз юйретсин деп, жууаплыкъларны школгъа атхан терс сунама», – дейди ушакъ нѳгерибиз.

Тиширнуу иши юйде бир заманда да тауусулмайды: сабийлени юйретуу, билим беруу, кереклерин жалчытуу, юйно от жагъасын сакълау... «Сабийле салгъан кыйыннынгы билселе, юйюрде бир бирни ангыласала, ышансала, не жумушну да бирге тамамласала – насыпны мурдору андады», – дейди Мариям ушагъыбызны ахырында.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ИТТИНИЮК

«Сайлаууму сылтауларындан бири түкүмүбүздө көп врачла болгъанларыды»

Нальчикде «Дента мама» сабий клиникага келгенле, не сейири, тишлерине бакдырырга кьоркмайдыла, жиямайдыла. Аны ючюн мында, не гитче затны да эсге алып, сабийле кьоркмай келирча этилгенди. Эшикден киргенлей, тюрлю-тюрлю илляула бла ойнарча мюйюшчюк барды. Жашчыкыла бла кызычыкыла, докторга кирир заманларын сакълай тургунчу, алайда ойнап, жубанадыла. Аны кьой, кьезю кырагъан илляуну алагъа сауугъа бердиле. Хар зат да тазады, тизгинлиди.

Бу поликлиника көп заманны ичинде республикада жангыз эди. Бюгюнлюкде уа аны юлгюсюнде бир ненчасы ачылганды. Аны иеси Эфендиланы Джамиляды. Аны юсюнден жазарымы бир танышым тилегенди. «Билемисе, анда кьаллай ариу тилли врачла ишлейдиле. Көп жылланы жашайма, көп поликлиникада болганма, алай андача халны алыкъа бир жерде да көрмегенме», - дегенди ол. Аны айтханы бла Джамиляга тубеп, ушакъ этгенме.

- Джамиля, медицинаны, бютюнда бек а сабийлеге багыууну, не хыйсапдан сайлагъанса?

- Гитчегимде окъуна медицина манга биринчи жерде эди. Башка усталык акъылымы да келмегенди. Дагыда бу сайлаууму сылтауларындан бири тукумубүздө көп врачла болгъанлары бла байламлы болур эди. Тишлеге багыууну уа арсарсыз сайлагъанма. Хасанияда 16-чы мектепни бошагъанымдан сора, Къабарты-Малкъар кырал университетни «Стоматология» бөлүмюне октурга киргенме. Ол биринчи ачылгъан жыл эди.

Аны бошагъанымдан сора, Москвада Стоматологияны А.И.Евдокимов атлы кырал университетинде сабийлеге багыу жаны бла специализацияны этгенме. Кесими энчи клиникамы ачар мурасты да жетгенме. Бюгюнлюкде мында юйорюбоз бла ишлейбиз. Баш ием да тиш докторду.

- Поликлиникагъызны келле махтайдыла. Аны башхаладан не энчилигибиз барды?

- Сабий, кьалайга келсе да, алга тегерекде болум бла шагъарейленеди. Бизде ол босагъадан башланады. Бери киргенлей, кьезюне илляула, ойнарча жердик да урунадыла. Сьезсюз, ариу тиллилик да кесими ишин этмей амалы жокъду. Сабийле бла иги кесек заманы ишлей, бир кесек психолог да болгъанма, дерге эркинме. Киргенлей окъуна билеме жашчыкыны неда кызычыкыны халин, атламы кьоркютюк кьоядыла кылыгыын.

Багыууну башлардан алгъа танышабыз, бир кесек ушакъ этебиз. Бирде

кьолчукъларына инструментлери да береме. Андан сора сабий кеси шинтикке олтурады, багыууну башлайбыз. Сабийни ачытып кьоркютмазча амалла да этебиз. Аны ючюн шьендогю оборудовани, башка керекле да бардыла. Мында «ачытырык тьюйолме», «укол этерик тьюйолме» деген сьезлени хайырланмайбыз. Етюрюк айтырга жарамайды, сабий аны терк сезеди.

Тиш докторладан кьоркмагъан тьлю эссе бек ыразы эдим. Аны ючюн а заманында тишлерине кьаратырга, аланы тап халда тутарга, бек кьаты ауругунчу сакълап турмазга керекди. Бизни кыралда абаданла окуна да заманында жокъламайдыла тиш докторну. Амалсыз болгунчу тьезедиле. Тьюзю уа сабийле, абаданла да жылга бек аздан бир кере тишлерине кьаратырга керекдиле.

- Сабий күн сайын тишлерин жуумагъанын, ала аны ючюн ауругъанларын ачыкларга боллукъмуду?

- Сьезсюз, аны кьорюр ючюн кьезюлдюреукле салыр кереклиси да жокъду. Сьелшгендинде, тиш этлерини болумлары нени да кьоргютюп турадыла. Сабий тишлерин кеси аллына тийишлисича жууламайды, аны себепли кьатында сюелип кьарарга, юйретирге керекди.

Биз да бери келген башалага тишлени кьалай жууарга кереклисин, ала таза болмасала, ол неге келтирилгин ангылабыз, гинжиледе, суратлада кьоркютюп юйретебиз.

- Көп балаларына туугъанлай окъуна да эмизикни бердиле. Ол аланы тиш-

лерин бузады дегендени да эшитгенме, алаймыды?

- Хау, ол бек бузады сабийни алыкъа иги кьатмагъан кириучюклерин, арда тишчилерин да. Ол осал юйренчекди, сабийле кьаллай да аурууну салырга кьоркюу барды. Алай аны тап хайырланса, башда айтылгъан затладан кьутулурга кьыйын тьюйолду. Эмизикни сабийге жалаанда ол жукълар заманы жетгенде берирге боллукъду, жылы жетгенден сора уа, андан айырырга тийишлиди.

- Сизге кьагъанакъланы да келтиредиле деп эшиткенме: не ючюн?

- Туууп бир ненча конден сора да келтиргенле бардыла. Аланы бир кьауумларыны кириучюклери кьыйнайды, башхаларыны ауучукъларына, кьаллай да болсун, бир инфекция этюп, аурутады.

- Бек кьыйын саусуларыгъыз а кьаллайдыла?

- Жарсыугъа, аллайла да кьенди. Ала бла бек сакълыкъда ишлерге тошеди. Асламында тишлерин бери келгинчи бир-эки кере бакдырыгъанладыла. Баям, бизге дер сабийге урушхандыла, бакъгъанда, сакълыкъны эсге алмай ачытхандыла, хыны этгендиле, кьоркютхандыла, ата-

лары неда аналары уа, зор бла олтуртуп, кьолларындан кьаты тутуп тургъандыла. Мен сабийни алай унукъдурууну арталыда жаратмайма.

Алай кьоркмагъан сабийле да тубейдиле. Насыпха, ала кьенден-кьен бола бардыла. Бир-бирледе сейир окъуна этеме алагъа. Сьез айтмай, келип, шинтикке олтуртуп, ауучукъларын, кьарылгъашчыкыла, ачып тебирейдиле.

- Абаданлагъа бла гитчелеге бакъгъан врачны араларында кьаллай айырмалык барды?

- Сабийлеге бакъгъан доктор психологиядан ангылаулу, ариу тилли, ачык жорекли болурга керекди. Жалаанда ачыклыкъ бла ийешдирирге боллукъса кесинге. Ата-анала бла да ангылатыу ишн бардыра билирге тийишлиди. Нек? Бусагъатдагы тьлю бизни замандача тьюйолду. Сурамлары иги да башхарады. Сьез ючюн, тиш докторга мен кесим барыучу эдим. Анам уллу кьелюнюк этип угъай, манга аны бирге келгени керек тьюйол эди.

Бусагъатдагы сабийле уа терк ёнгелендиле, не гитче затны да жорекчилерине алып кьыйгъанладыла. Аналары да башка тюрлюдоле. Бирде ангылаулары да болмай тургъанлай, сурамларын айтып башларла. Аны себепли ала бла да сьелше биллиу артык тьюйолду.

Бир-бирледе битую юйорлери бла келгенле да бардыла. Кеси жангы келген сабийле уа жалаанда беш процентни тутайды.

- Тишлеге багыу амаланы жангылары чыга барадыла, алагъа эс бурамысыз?

- Алайсыз да жарамайды. Кьайсы врач да жангычылыкъга эс бурурга, усталыгъын ёсдоре турурга борчлуду. Кесими юсюмден айтханда, мен Москвада, Санкт-Петербургда, Краснодар крайда, Пятигорскде бардырылгъан көп тюрлю жыйылулага, семинарлагъа да тири кьатышама.

Алайсыз болмайды, медицина күн сайын алгъа уллу атламы бла барады, андан арта кьалырга жарамайды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Эл амбулатория

«Саулукълу жашауну жорукълары тынчдыла — тирилик эмга тазалыкъланы сакълау»

Магрелланы Келимат, Жангуланланы Захатдинни кызы, Ново-Ивановское элли амбулаториясында участка врач-педиатр болуп ишлейди. Медицинага биринчи атламыны Черек районда этгенди, бу элде ишлегени уа онеки жылдан аслам болады.

- Келимат, асламында сизге кьаллай жарсыула бла келедиле?

- Амбулаторияда кьагъанакьдан башлап 18-жыллыкълага дер медицина-санитар болушлукъ бериледи: саулукъларын алгъадан тинтиле бардырыладыла, дарман салынады. Ангылатыу ишге да эс бурулады - ата-анала бла ушакъла бардырып, аланы кеслерин, сабийлени да саулукълу жашауну жорукъларына юйретебиз.

Школада окъуучула бла да бардырабыз дерле: аракы, тютюн ичуню, наркотиклени хаталарын, ала адамны, бютюнда сабийни, саулугъуна кьаллай уллу заран салгъанларын билдиребиз. Ол бек магъаналыды деп, алай кьарайбыз.

Шьендо электрон тютюнле кенг жайылындыла, бютюнда акьылбалык болмагъанлары араларында. Ол да уу болгъанына тьюшюндюрюрге кюрешибиз.

- Багыу онларыгъыз жетмеселе, сабийни федерал аралага, бийик технологиялы болушукъ берилер жерлеге ашырырга уа эркинмисиз?

- Хау, сьез ючюн, жорек-кьан тамырла бла байламлы ауруулары болгъанлары иебиз. Аланы профилактика тинтиулени кезиюнде ачыкъланыбызны ёктемленип айтлыкъларыма.

УЗИ-ни да кесибизде этебиз. Алай бла сабийни саулугъун сакъларга амалла-

рыбыз, онларыбыз да бардыла.

Бу элде ата-анала сабийге керекли багыу мадарланы заманында толтурурга кереклисин ангылагъанларын, нызамлы болгъанларын энчи белгилерге, ыспас этерге да сюеме.

Асламында кьаллай жарсыула бла келедиле дегенде, кьыш сууукъ кезиуде, жай башында кесекле тийгенле бютюнда асламдыла. Кесекле жукъгъанла көп болсала, сабий садны, шолкуну да ауукъ заманга жабарга эркинбиз. Аллай кезиуде көп болмагъанларын айтырчады.

- Биз врачла барырга артык бек сюймеген халкъларыбыз. Ол себепден саулукълу кючлюню жорукълары магъаналы болурла?

- Ала кьыйын тьюйолдуле — тири болурга, кьолланы жууарга, тазалыкъланы сакъларга, жукъгъан ауруула жайылгъанда, кьапала салырга, буруну тузуу сууу бла чакъварга. Дагыда дарман салдырыу да бек жарайды.

- Кертисин айтханда, жамауатда дарман салыну юсюнден көп тюрлю хапарла жорюйдюле. Бирле аны хатасындан сабийни саулугъунда тюрлениле башланады деп, салдырырга унамайдыла. Алагъа уа не айтырык эдигиз?

- Мен ишлеген жылланы ичинде привика ючюн сабийни айныуунда кемчиликке болмагъандыла. Дарман салымагъаныны хатасын а быштыр көргенбиз - көп жылланы унутулуп тургъан кеме жайылгъан эди. Ол жукъгъан ауруу адамны ёпкелерин бузады, нерваланы кьозгъайды. Аны хатасындан энцефалит башланырга да боллукъду.

- Сиз Ново-Ивановское кьенбиз, дегенсиз, ол не бла байламлыды?

- Хасанияданма. Айтханымча, Черек районда да ишлегенме. Бери кьенгени 12 жылдан атлагъанды, алай кесими мында туугъанча сеземе, адамлары алай халалдыла, ачыкълдыла.

Ишни юсюнден айтханда, амбулатория жангыды, РМИС системага кьошулуп-буз, электрон картала кийирилгендиле. Ол а кьагъат ишни азайтханды, керекли анализлени, документлени излерге заман кьорамайды, ала компьютерде кез аллыбыздадыла.

Эл болгъанлыкълары, мында жашау кьыйнайды: колхоз ишлейди, Маданият ул, школ, жашау этерча башка объекте бардыла. Адамла, алгъынча, врачла сыйнамыс бердиле, кезиюлу тинтиулеге кеслери келмайлы эселе да, сьелшип, соруула бердиле, ангылатыула аладыла.

Ушакъланы ТИКАЛАНЫ Фатима бардыргъанды.

Айырмалылык

Миллет проектле толтуруладыла

Кьабарты-Малкъар саулукъ сакълау жаны бла миллет проектлени жетишмилли толтуруп, алчы регионланы тизмесине киргенди. Аны юсюнден көп болмай Россияны Саулукъ сакълау министрствосуну коллегиясыны кенгешинде РФ-ни Правительствоосуну Председателини социал политика жаны бла орунбасары Татьяна Голикова билдиргенди.

Саулукъ жаны бла миллет проектле жетишмилли толтурулгъан регионланы сааны Москва, Санкт-Петербургда, Севастополь, Калининград, Калуга, Мурманск, Псков, Тула эм Тюмень областъла, Мордовия, Татарстан, Кьырым, Чечен, Кьабарты-Малкъар республикала эм Ямало-Ненец автоном округ киредиле.

Жыйылууда Татьяна Голикова ол жерле кьаралны инсанлары узакъ ёмюрлю болурча эм кьагъанакъланы араларында ёлгенлени санын азайтырга мадарла этилгенлерин уллу жетишмилден бирине санагъанды.

Андан сора да, уллула, гитчеле да профилактика халда специалистлени ёноу, неонатал скрининг этюу, мадарлагъа келишген медицина учрежденила ишлеу, оборудовани, энчи техника бла жалчытыу иги кьуралгъанын да белгилегенди.

Аны бла бирге вице-премьер миллет проектлени толтурууда медицина учреждениланы билимли кадрла бла жалчытыула, регионда саулукъ сакълау бөлүмде цифра амалланы синдирюге аслам эс бурулурга кереклисин айтханды. Ол санда кьысха заманда инсанла цифра амалланы тири хайырларыча, телемедицианы да айнытырча мадарла этерге тийишлисин эсертгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Къарачайлыланы бла малкъарлыланы тукъум тамгъалары

Аллы газетни 50-чи номериндеди.

1	Бабалары	☪
2	Багуалары	☪
3	Бадынокълары	☪
4	Бадмалары	☪
5	Байлары	☪
6	Байдалары	☪
7	Байзуллалары	☪
8	Байкъазылары	☪
9	Байкишилары	☪
10	Байкъуллары	☪
11	Баймырзалары	☪
12	Байрамкалары	☪
13	Байрамкъуллары	☪
14	Байрамукълары	☪
15	Байсылары	☪
16	Байсолтанлары	☪
17	Байтуугъанлары	☪
18	Байчеккулары	☪
19	Байчоралары	☪
20	Бакалары	☪
21	Баккулары	☪
22	Бакшылары	☪
23	Балалары	☪ б
24	Банджырлары	☪
25	Банелары	☪
26	Бапыналары	☪
27	Барысбийлары	☪
28	Басиятлары	☪
29	Баталары	☪

30	Баттылары	☪
31	Боттулары	☪
32	Батчалары	☪
33	Батырбеклары	☪
34	Батырбийлары	☪
35	Батырлары	☪
36	Бауалары	☪
37	Бацалары	☪
38	Бачилары	☪
39	Башийлары	☪
40	Башлалары	☪
41	Баштакълары	☪
42	Бегийлары	☪
43	Беджукълары	☪
44	Беканлары	☪
45	Беккирлары	☪
46	Бекишлары	☪
47	Беккалары	☪
48	Беккилары	☪
49	Бекуллары	☪
50	Беппайлары	☪
51	Беткъаралары	☪
52	Бечеллары	☪
53	Бешбашлары	☪
54	Бештокълары	☪
55	Биджилары	☪
56	Бийлары	☪
57	Бийкъанлары	☪
58	Бийнѳгерлары	☪

59	Биттирлары	☪
60	Биттулары	☪
61	Бийтуугъанлары	☪
62	Бицулары	☪
63	Бичеккулары	☪
64	Биченчилары	☪
65	Бичирлары	☪
66	Биязирлары	☪
67	Багъатырлары	☪
68	Бозалары	☪
69	Бѳзюлары	☪
70	Болатлары	☪
71	Боллулары	☪
72	Борлакълары	☪
73	Бѳрюкайлары	☪
74	Борчалары	☪
75	Бостанлары	☪
76	Боташлары	☪
77	Ботталары	☪
78	Боюнсузлары	☪
79	Будайлары	☪
80	Будиян къауум	☪
81	Булгарлары	☪
82	Буталары	☪
83	Буштокълары	☪
84	Бытталары	☪

Баргъаны боллукъду.

СѢЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Сабийни биринчи чачы. 6. Ол да гюлдо. 7. Къыйныкъладан ётуо. 8. Къаргъыш этиу. 10. Накъыш. 12. Юино башында тютюн чыкъгъан жер. 14. Тебечикледе ёсюучо ханс. 17. Татлыны чайнап турсанг, алай кѳрюнючюдо. 18. Адамны асып ёлтюрюч ючюн ишленген зат. 19. Ёге ... келтирген кеси ёге болур (н.с.). 22. Малкъар ауузунда эски элледен бири. 25. Ол басханны ат биледи. 26. Не этерге билмегенлей, тынгысыз, сагъышлы болуу. 28. Болум. 29. Тутхан ишин иги билген. 31. Къысханы антониими. 32. Уллу кѳзлю кечеги къанатлы. 33. Бийден бла къул тишириудан туугъан. 36. Къум тюзле андан толудула. 38. Ызлап тюшюрюлген сызлыкъ. 39. Татыуу ачы болгъан.

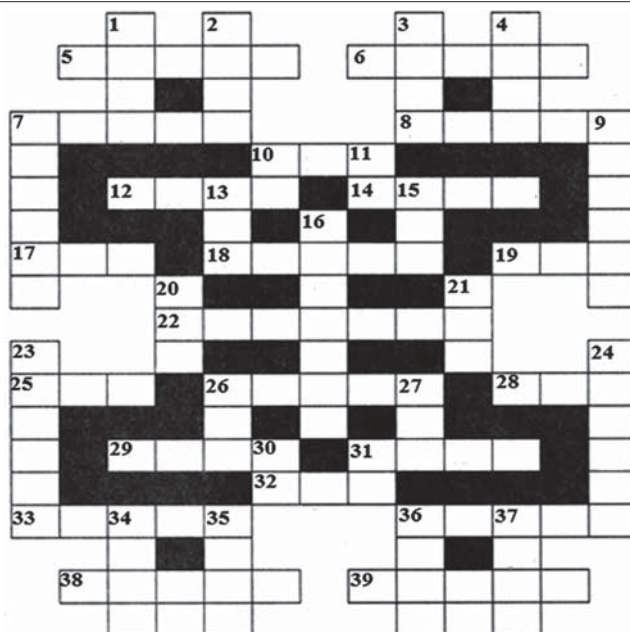
ѳРСИНЕ: 1. Жарылган агъач. 2. Келин этер деп сакълмама, ... этер деп

жукълмама (н.с.). 3. Аш биширилиучо къазан. 4. Сюдде буреуну сейирлерин къоруулагъан адам. 7. Къонакъгъа, ётмегинг жокъ эсе да, ... бер (н.с.). 9. Тилинде кемлиги ючюн къыйналып сѳлешуучо. 10. Ушконку «тѳкюрюгю». 11. Къонакъ ... олтурур, кѳп кѳрюр (н.с.). 13. Сабийли эр киши. 15. Адамны бутуну ашыкъдан энишгеси. 16. Эрттегили тишириу ат. 20. Ахшы, болсун, ыразыма дегенни билдирген сѳз. 21. Шаудан, кѳл, черек, тенгиз, долай бары да. 23. Боллукъ затны билиучо адам. 24. Кѳзлери ала болгъан. 26. Къаргъаныу сѳз. 27. Шош желчик. 30. Жангы келин аны тюбюнде туруучу эди. 31. Ёлтюрюучо от. 34. Ийнели терек. 35. Ол къартада, жашда тѳюлдо, ол башдады (н.с.). 36. Жууукъланы бирге жашагъан къаууму. 37. Байлыкъ, ырыскы, харекет.

Газетни 50-чи номеринде басмаланган сѳзберни жууаплары:

Энине: 2. Мухол. 5. Тырнаууз. 7. Азау. 8. Бабугент. 10. Эл. 11. Думала. 12. Шыкы. 13. Яникой. 15. Хушто. 16. Малкъар. 18. Фардык. 19. Кам. 21. Къашхатау. 23. Чегем. 25. Терскъол. 26. Ташлы. 27. Булунгу. 28. Бызынгы. 29. Гирхожан. 30. Мукулан.

ѳрсине: 1. Хасания. 2. Мукуш. 3. Хабаз. 4. Лыбарда. 5. Тегенекли. 6. Зылгы. 9. Быллым. 12. Шаурдат. 14. Кѳнделен. 17. Ышканы. 20. Хурзук. 21. Къоспарты. 22. Холам. 24. Сауту. 27. Басхан. 28. Бедик.

Спорт

Сыйлы кюннге аман

Каратечиле демлешкендиле

Чеченде каратени киокусинкан тюрлюсюнден бардырылган биринчиликке ол республикадан, Дагыстандан, Адыгядан, Астрахань областыдан, Ставрополь эм Краснодар крайладан бла Къабарты-Малкъардан эки жюзден аслам спортчу кытышхандыла.

Анда КъМР-ни Спорт министерствосуну спортну олимпиадага кирмеген тюрлюеринден школунда юйренгенге иги кесек майдалгъа тийишли болгандыла – юч «алтын», төрт «кюмюш» эмда юч «доммак» алгандыла. Ол спортчула Россейни

кёкусин-кан карате-додан федерациясыны келечилеридиле, «Амур арсланла» спорт арагъа да киредиле. Аланы тренерле Амурбек Кармоков бла Кантемир Маршенкулов хазырлагандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Даражалы эришулеге сайлангандыла

Бу кюнледе Ульяновск шахарда кикбоксинген бир жолгъа эки улуу эришу бардырылганды. Ала Россейни Кубогу ючюн эр кишиле бла тишируулары (19-40 жыл) араларында ётгендиле. Аны бла бирге жашланы, кызыланы эмда юйорланы (12-18 жыл) араларында битеуроссей эришуле да болгандыла. Алагъа Россейни алтмыш беш субъектинден 2174 гёжеф кытышхандыла, деп билдиредиле КъМР-ни Спорт министерствосундан.

Бу эришуледе айырмалы болганла андан ары кикбоксинген бардырылгъа дуняны биринчилигине бла чемпионатына кытышырыкдыла. Къабарты-Малкъарны жыйымдык къауумуна оюнч адам киргенди. Алай бла Россейни Кубогуна «Фулл-контакт» низамда Тамерлан Бляшев (63.5 кг) алганды.

Битеуроссей эришуледе уа 17-18 жыл толгъан юйорланы араларында Жангоразланы Шамил (75 кг) бла Джамбулат Шехихачев (71 кг) хорлагандыла. 15-16 жыл толгъан жашладан а «лоу-кик»

низамда биринчи жерге Назир Зурхаев (54 кг) чыкканды.

«Фулл-контактда» «кюмюшно» Тамерлан Мизов алганды (67 кг). Ол жаны бла 17-18-жыллык юйорланы араларында Кантемир Каров (81 кг) бла Дамир Тхакахов (75 кг), 15-16-жыллык жашладан а Ибрагим Караматов (71 кг) битеуроссей эришуулеми доммак майдаллары кюллу болгандыла.

Эселлеге кёре, Жангоразланы Шамил, Джамбулат Шехихачев, Назир Зурхаев бла Тамерлан Мизов быыйл майда Одиноцово шахарда бардырылгъа Россейни биринчилигине кытышырга эркинлик алгандыла.

Тамерлан Бляшев а Россейни чемпионатына сайланганды. Ол эришу ноябрьде Екатеринбург шахарда бардырылганды.

Гёжефле Кючменланы Рустамда, Анзор Сасиковда, Айдин Саралидзе эм Аслан бла Алан Боллоевледе жаруа этдиле.

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Эгертиу

Жууаплылык, сакълык да

КъМР-де Оператив штаб республиканы жамауатын бла аны къонакларын байрам бла – Жаз башыны эмда Урунуу кюню бла – алгъышайды эмда сакълыкны кючлендирге чакырады, террорчулык ишледен сакъланыр ючюн, бу жорууклагъа бойсунуругузу тилейди:

- кыйын халга келтирме, төгерекдегиле кюркюу салырга болуук ишле этмеге кюрешиги;
- автотранспортну анга деп бёлюнген жерлеге салгыгы;
- ишеклик туудурган чулгамланы бла автомобильни кёрсегиз, теракт эмда башха аманлыкла хазырлана турганларыны, адамлада чачдыруучу затла бла сауутла болганларыны юслеринден билсегиз, олсакъат право низамны сакълануула бла болушукъга терк келген службалага билдириги;
- адамла аслам кытышхан жыйныула баргъан, той-оюн болгъан жерледе право низамны сакълануулары, низам ючюн жууаплы болган башха

адамланы законлу излемлерин толтуруугуз.

Хар билдириу да тынгылы тинтиликди, алагъа кёре инсанларыбызны кюркюуусулукларынын жалчыты жаны бла тийишли мадарла этиликдиле.

КъМР-де Оператив штаб ишеклик туудурган шартланы бла затланы юслеринден билдиргенлери атлары жашырынлыкка кыаллыкларына ышандырады эмда республиканы жамауатына халны ангылаганы ючюн ырызлыгын билдиреди.

«Исси ызны» телефонлары:

КъМР-де УФСБ-ны: **48-15-81** (ышаныулыкну телефону);

КъМР-де МВД-ны: **40-49-10** (дежурный кесеге), **49-50-62** (ышаныулыкну телефону);

Россейни Следствие комитетини КъМР-де Следствие управлениясыны: **77-64-22** (ышаныулыкну телефону);

МЧС-ни КъМР-де Баш управлениясыны: **39-99-99** (дежурный кесеге).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный – **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары – **42-38-21, 40-04-82**. Жууаплы секретарь – **40-28-97**. Секретариат – **40-93-62**. Корректорла, специалистле – **42-63-52**.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликтерин кюроруула жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **2016** жылда **19** декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер – **ПН № ТУ07-00118**. Индекс – **П 5893**

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Таулу кызы

Таппасханланы Аминат

Таппасханланы Русланны кызы Аминат Нальчикде жашайды. Белгородду кооперация, экономика эмда право университетин бошаганды. Бююнлюкде стилист болуп ишлейди.

«Таулу кызы» эришуде хорлаганы аты 2026 жылда декабрьде белгили болуукду.

Сиз билемисиз?

Айырылгъанла асламдыла

Тинтиулени эселлери кёргозгенге кёре, бююнлюкде юйорле бла байламлы бир-бир жангы шартлагъа эс буруучады. Алай бла, кыралыбызда 10 юйор кюрала эсе, айырылгъанланы саны 80 процентни тутады. Специалистле чертгенге кёре, былай халга бююнлюкде этиледиле. Алай бла Россей чачылгъан юйорлени саны бла битеудуния тизмеде ючюнчю жердеди.

Дагыда, статистикага кёре, жангызлыкны сайлагъанла да юйорлю болургъа сюйгенледен асламдыла. Тарыхда былай шарт а биринчи кере тохташдырылганды.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
КЕТЕНЧИЛАНЫ Зульфия (жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакнат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Номерге графикте кёре **19.00** сагатта кюл салынады. **20.00** сагатта кюл салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Таппасханланы Аминат – дежурный редактор; Баллиланы Феруза (2,4-чю бетле), Ахматланы Люоза (1,3-чю бетле), Бийчеккуланы Жаннета (9,10-чю бетле), Геляланы Валентина (11, 12-чи бетле) – корректорла.

Тиражы **1558** экз. Заказ № **882**
Багъасы **13** сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5.

Электрон почта:
elbor_50@mail.ru